

บทคัดย่อ (ภาษาไทย)

การขับเคลื่อนเสาหลักทางด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนต้องทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และวิถีชีวิตระหว่างกัน ซึ่งรูปแบบที่พอจะเป็นได้นั้นคือวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง เพราะการสั่งสมอริยทรัพย์ในรูปของความรู้และคุณธรรมแห่งความพอเพียงได้หยั่งรากลึกลงไปในสังคม ยังมีการผลิตซ้ำและคุณค่าจากความพอเพียงที่ซ่อนอยู่ในพื้นที่เฉพาะอีกมากมายที่ยังไม่เคยถูกกล่าวถึงในวงวิชาการกระแสหลักมาก่อน การค้นหาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประเทศสมาชิกจึงเป็นสิ่งที่อาเซียนนิวตันต้องการ

งานวิจัยนี้มุ่งสร้างองค์ความรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในมิติพุทธปรัชญา วัฒนธรรมและนวัตกรรมสังคม เพื่อพัฒนาหลักสูตรพุทธาเซียนศึกษาซึ่งจะเป็นหลักสูตรทางเลือกในการสร้างองค์ความรู้ให้เข้มข้นขึ้นของวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และใช้เป็นปัจจัยกระตุ้น (Catalyst) ให้มีการพัฒนาระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์

การศึกษา ๔ ประเทศ ๑๖ เมือง ๔๐ ชุมชน โดยใช้ทฤษฎีฐานรากพบว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของอาเซียนประกอบไปด้วยการสร้างคุณสมบัติที่เกิดจากตนเอง (อัตตสมบัติ) และการสร้างสรรค์ผลงานที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมและสาธารณชนทั่วไป โดยค้นพบพุทธปรัชญา ๑๕ ชุดเพื่อเป็นการสร้างทางเลือกใหม่ทำให้คนมนสิการ (พิจารณาอย่างรอบคอบเป็นเหตุเป็นผล) คุณธรรมต่างๆ มาสู่ตนเองได้ ขณะที่ช่วยปรับสังคมให้เป็นสังคมแห่งพรหมวิหารธรรมและสังคหัตถุธรรม ทำให้คนผูกพันกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน และยึดโยงประชาชนชาวอาเซียนให้เป็นหนึ่งเดียวกันในที่สุด

หลักสูตรพุทธาเซียนศึกษาทำให้ผู้เรียนเข้าใจสภาวะธรรมของชีวิตตามความเป็นจริง วิสัยทัศน์ของหลักสูตรมุ่งเน้นการสร้าง "นักปฏิบัติวิจารณ์" ผู้เชี่ยวชาญการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของอาเซียนเพื่อขับเคลื่อนประชาสังคมอาเซียน ให้สังคมมีทางเลือกใหม่ๆ เคลื่อนไหวถ่ายเทแลกเปลี่ยนความรู้และวิถีชีวิตระหว่างกันอย่างเสรี ดำรงอยู่บนความรู้และคุณธรรมแห่งการพึ่งตนเอง ทั้งการรู้จักตนเอง (อัตตัญญา) และการรู้จักประมาณความพอเหมาะพอดี (มัตตัญญา) เพื่อประโยชน์แก่ความปรารถนาแห่งสาธุชน

กระบวนการเรียนรู้แบบบอโลมญาณ (การสร้างความรู้ความสามารถขึ้นมาโดยลำดับ) ที่ผู้เรียนและผู้สอนต่างมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ (Participant-centered learning) โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานในการเรียนรู้ ร่วมกับการปฏิบัติภาคสนาม การจัดเสวนาชวนถก และการสังเคราะห์ทางปัญญาจากการศึกษาวิจัยตามแนวทางของทฤษฎีฐานราก (Grounded theory) เพื่อให้ นักปฏิบัติวิจารณ์เป็นผู้มีญาณทัศนะ มีวิชาและปริสัญญุตตา และมีวิจารณ์ญาณที่ดี

หลักสูตรพุทธาเซียนศึกษาเป็นการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา (ปริญญาโท) ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธาเซียนศึกษา) โดยมีชื่อย่อว่า พธ.ม. (พุทธาเซียนศึกษา) ศึกษาแบบเต็มเวลาไม่ต่ำกว่า ๑๒ เดือนและไม่เกิน ๑๘ เดือน ทั้งหมด ๔๕ หน่วยกิต แบ่งเป็นการเรียนแบบสัมมนาและกรณีศึกษา (Coursework) ๒๓ หน่วยกิต (ในรูปการสัมมนาและการบรรยายโดยผู้เชี่ยวชาญ) ปฏิบัติการภาคสนามที่ต่างประเทศ ๑๒ หน่วยกิต และการทำวิทยานิพนธ์และการเผยแพร่ผลงานวิชาการในระดับนานาชาติ ๑๐ หน่วยกิต

รายวิชาที่ศึกษารวมทั้งสิ้น ๙ รายวิชาได้แก่ (๑) พุทธปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (๒) นวัตกรรมการผลิตวิถีพุทธและการบริโภค (๓) ระบบเศรษฐกิจพอเพียงของอาเซียน (๔) ชีวิตวิถีกับระบบนิเวศวิทยา (๕) เศรษฐกิจชุมชนพอเพียง (๖) นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง (๗) ทฤษฎีฐานราก (พุทธาเซียนศึกษาโมเดล) (๘) ระเบียบวิธีวิจัยชุมชนอาเซียน และ (๙) วิชาวิทยานิพนธ์

ปฏิบัติการภาคสนามจะเริ่มระหว่างเดือนที่ ๓ ถึงเดือนที่ ๖ หลังจากการสัมมนาเพื่อศึกษากรณีศึกษาต่างๆ และการบรรยายโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยปฏิบัติการภาคสนาม เป็นการสำรวจพื้นที่ต่างประเทศ ๓ เดือน เป็นการปฏิบัติแบบเต็มเวลา ๓๐๐ ชั่วโมง อาจารย์ผู้สอนและ Mentors จะไปตรวจเยี่ยมภาคสนาม ๒ - ๓ ครั้ง ระหว่างเดือนที่ ๓ ถึงเดือนที่ ๖ ซึ่งอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Transformation) ในจิตและตัวผู้ที่ศึกษาไปด้วย

หลักสูตรพุทธาเซียนศึกษาจะเปิดรับนิสิต ๒๕ รูป/คน โดยเป็นพระนิสิต/นิสิตต่างชาติ ๗๐% มีการให้ทุนการศึกษารวมค่าใช้จ่ายในการสำรวจภาคสนาม การนำเสนอผลงาน (ทั้งในประเทศและต่างประเทศ) รวมทั้งค่าจ้างพี่เลี้ยง (Mentors) ๑๐ รูป/คน และคณะทำงานวิจัย ๕ รูป/คน รวมทั้งสิ้น ๑๕๐,๐๐๐ บาทต่อรูป/คน

การพัฒนาความสามารถของผู้เรียนโดยสร้างชีวิตภายในให้เป็นที่อาศัยมั่น (อุปนิสัย) ทำให้ผู้เรียน (นักปฏิบัติวิจิตร) รู้แจ้งแจ้งลักษณะและก้าวหน้าไปถึงความปรากฏแห่งมรรค กระทั่งสามารถแก้ปัญหาและขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ปรากฏอยู่ในชีวิตจริง ความสามารถในการเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างลึกซึ้งและพร้อมขับเคลื่อนประชาสังคมของนักปฏิบัติวิจิตรจะสามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงและสร้างความร่วมมือกับนานาชาติเพื่อพัฒนาประเทศได้

คำสำคัญ

พุทธาเซียน, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, กลุ่มประเทศ CLMV

Abstract

The establishment of ASEAN Socio-cultural Community (ASCC) at the end of 2015 has brought into sharp focus the issue of community building to bring the people front and center. Sufficiency economy is recognized as the vital development enabler in ASCC movement framework. In order to maintain the unity of ASEAN community, the research proposes the idea of ASEAN sufficiency economy philosophy.

A collection of moralizing narratives of different sufficiency case studies based on grounded theory that touches on the beauty of daily life, morality and ecological assests with practical innovations would empower the people and mediate the diversity. Taking ASEAN view but with a focus on Thailand and CLMV countries (Cambodia, Lao PDR, Myanmar and Vietnam), the study explores conditions related to cultural and social innovation dimensions, i.e., belief, local wisdoms and culture. It also offers a radical interpretation of Buddhist Philosophy necessitated for the development of Brahmavihara Dharma and Sangahavatthu Dharma Society. An idea society promotes inclusive and sustainable growth, by widening learning opportunities to sharing, caring and connection. The practice of economy sufficiency philosophy is being evaluated in various domain of society including community economy, environmental wealth, social enterprise and development policy. The research also develops Buddhist ASEAN Study curriculum for the International Buddhist Studies College of Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

The Buddhist ASEAN Study curriculum designed to connect people and prepare myriad of learners and stakeholders for the world of practice driven by innovations and climate changes in years ahead. New formats for information inquiry are well-developed ranging from field survey, focus group, in-depth interview and knowledge management. But the dominant modes of data collection claimed to be heroic are the websitized debate and philosophical discourse of experience in order to collaboratively construct articulations of shared understandings for grounded theory.

Equipped with research-based sufficiency knowledge, the learners will be gradually developed to become the practical philosophers and ready for ASEAN exposure as well as cross-country investigation for new practices. The curriculum would be an alternative to intensify the knowledge and contextual relevance that encourages Sangha education system improvement. The sufficiency economy integration on a collective scale will revolutionize human relationship and spur the development of ASEAN communities.

Keywords: Buddhist ASEAN, Sufficiency Economy Philosophy, CLMV Countries